

На основу чл. 10, 11 ст. 2 и 17 ст. 1 и 8 Закона о академском интегритету („Службени лист Црне Горе”, бр. 17/19), члана 12 Етичког кодекса Универзитета Црне Горе (Билтен УЦГ, бр. 467/19), и Извјештаја Комисије (у саставу др Маријан Премовић, ванредни професор, др Далибор Елезовић, доцент и др Мирослав Додеровић, редовни професор, сви на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе), бр. 01/12-229/11/1 од 17. 07. 2024. године, а у вези са чланом 8 став 3 алинеја 2 тачка 3 Одлуке о коришћењу софтвера за утврђивање плагијата на Универзитету Црне Горе (Билтен УЦГ бр. 428/18), Етички одбор Универзитета Црне Горе донио је

ОДЛУКУ

1. Др Раденко Шћекић, научни савјетник на Универзитету Црне Горе – Историјском институту, прекршио је начела академског писања тако што је без наводника преузео дјелове текстова који су саставни дио референци наведених у фуснотама рада из тачке 2 ове одлуке.
2. Сматра се да рад др Раденка Шћекића – „Богатство различитости: очување културног идентитета у времену глобализације”, публикован у зборнику „Сlio map” 2022. године, није написан у складу са принципима академског писања.
3. Констатује се да именовани није стекао оцјене, награде, звања и титуле на основу рада из тачке 2 ове одлуке.

Образложење

Невладина организација „Центар за грађанско образовање” поднијела је против др Раденка Шћекића, научног савјетника на Историјском институту Универзитета Црне Горе, Иницијативу за преиспитивање кршења академског интегритета бр. 01/12-6527 од 25. 12. 2023. године, због наводног недозвољеног присвајања туђег текста радом из изреке ове одлуке.

Етички одбор је, на основу предлога Вијећа Филозофског факултета Универзитета Црне Горе, као матичног за област из које је спорна публикација, формирао трочлану Комисију из области друштвених наука, сходно члану 17 став 3 Закона о академском интегритету.

Комисија је доставила Извјештај бр. 01/12-229/11/1 од 17. 07. 2024. године. Између осталог, у извјештају Комисије се наводи:

- „Комисија је упоређивањем наведених извора у научној апаратури публикованог текста уочила да аутор у разматраном раду није поштовао правила цитирања за идентификацију коришћеног текста у чланку, као што су: име и презиме аутора, назив дјела, име уредника, година издавања и број странице, затим навођења извора и сл. Такође, направљене су и грешке у цитирању (аутор није наводио цитате под наводницима) парафразирању, чиме нису испоштована основна правила академског писања.
- Комисија је уочила да има индиција да је било више материјала него што је уобичајно да се користи у непрерађеном облику са web страница, што указује на методолошке пропусте у техници израде научног рада.
- У контексту ових провјера важна је чињеница да публикација није широкодоступна (300 примјерака је тираж), у смислу шире научне јавности на енглеском језику, те да, у складу са Мјерилима за избор у академска и научна звања (која се примјењују од 2019. године на УЦГ), није утицала на избор за унапређење у научног савјетника др Раденка Шћекића.”

У Изјашњењу бр. 01/12-229/12/1 од 19. 07. 2024. године, Шћекић је истицао: да су преношењем његовог дјела у латинично писмо прекршени чл. 4, 17, 32 и 45 Закона о ауторским и сродним

правима; да су докази неовлашћено прибављени, супротно Кривичном закону Црне Горе и Закону о парничном поступку; да је Уређивачки одбор био дужан да му врати текст на дораду или да рад одбије; да је његов рад прошао антиплагијат провјеру у Историјском институту и да је одобрен за публикавање од стране рецензента и Уређивачког одбора зборника; да је у изворном, ћириличном облику, рад имао прихватљивих 23% подударана са текстовима на интернету, а да при томе програм који је спроводио провјеру не провјерава и фусноте; да су у протекле двије године употпуњене интернет базе новим чланцима и књигама, па је и проценат подударана био увећан; да су интернет извори, текстови на порталима преписани из литературе која је наведена у фуснотама односно да се ту радило о некој врсти плагијата.

Етички одбор је уважио став Шћекића да проценат подударана текста није пресудан показатељ неовлашћеног преузимања текста, те сходно томе и формирао Комисију за преиспитивање добијених резултата у контексту академских стандарда у области друштвених и хуманистичких наука. Одбор није уважио ставове именованог:

- да су прекршени чланови 4 и 32 Закона о ауторским правима: члан 6 став 1 тог прописа налаже да прерада, између осталог, мора да буде индивидуална духовна творевина. Дјело изражено у другом писму не може да буде индивидуална духовна творевина. Супротан закључак би водио бесмисленом исходу да је аутор новог дјела прво лице које изворно дјело објави у другом писму (нпр. аутор романа „Злочин и казна” на латиници не би био Достојевски, већ издавач тог дјела на латиници);
- да је прекршен члан 17 истог закона: чланом 13 став 2 Устава Црне Горе прописано је да су ћирилично и латинично писмо равноправни. Дакле, самим преношењем дјела у латиницу не може се вршити искривљење, сакаћење или друга повреда дјела. Искривљење дјела у ауторском праву односи се на промјене или измјене које се врше на неком ауторском дјелу на начин који нарушава његов интегритет, односно мијења га тако да оно више не одражава ауторову оригиналну замисао или естетску визију. Ово може укључивати додавање, уклањање или преправљање дјелова текста, што може довести до нарушавања репутације аутора или промјене основне поруке коју дјело носи. Сакаћење дјела односи се на радикалније и значајније измјене или уништавање дјела, које га могу деградирати или умањити његову умјетничку или естетску вриједност. Сакаћење може укључивати драстичне промјене које могу учинити дјело потпуно непрепознатљивим, уништити његову оригиналну форму или у великој мјери нарушити поруку и идентитет дјела. Шћекић није аргументовао било какав вид промјене садржине, идеје или вриједности дјела настао услед преношења са ћириличног на латинично писмо нити је Комисија у свом извјештају уочила било каква одступања пренијетог од изворног текста;
- да је прекршен члан 45 истог Закона: употреба спорног дјела од стране Комисије и Етичког одбора не представља ограничење ауторског права из наведеног члана, већ институт коришћења дјела у службеном поступку у смислу члана 54 Закона;
- да су докази неовлашћено прибављени супротно Кривичном закону Црне Горе и Закону о парничном поступку: у предметној ствари се не ради о кривичном или парничном поступку већ о управном поступку, сходно члану 2 Закона о управном поступку (Сл. лист ЦГ, бр. 56/14, 20/15, 40/16 и 37/17), који не само што овлашћује, већ налаже да се у поступку утврди истина (члан 11), да се самостално и слободно оцијене докази (члан 12) и да се подаци прибаве по службеној дужности (члан 13);
- да су други органи одобрили спорно дјело: Етички одбор је дужан да независно (члан 10 Етичког кодекса), самостално и слободно утврди истину на основу података прибављених по службеној дужности и утврђених у овој управној ствари;

- да је рад у изворном, ћириличном облику, имао прихватљивих 23% подударања са текстовима на интернету, а да, при томе, програм који је спроводио провјеру не провјерава и фусноте односно да су интернет извори, текстови на порталима преписани из литературе која је наведена у фуснотама: Етички одбор се није ослањао на формалну подударност дјела добијену примјеном одговарајућег софтвера. Етички одбор је своју одлуку искључиво заснивао на стручном мишљењу Комисије; и
- да није остварио личну корист од спорног дјела, јер се дјело наводно није вредновало приликом избора у звање: У свом реферату за избор у више звање, а који је објављен у Билтену УЦГ број 578 од 23.03.2023. године, утврђено је да је Шћекић спорну публикацију класификовао као „Поглавље у монографији од националног значаја”. Шћекић је, на тај начин, свакако имао посредну корист од објаве рада увећањем његовог угледа због повећања броја објављених дјела – референци.

Иако је Комисија, сходно члану 17 став 4 Закона о академском интегритету била у обавези да Етичком одбору достави извјештај са јасним предлогом да ли се ради о прекршају начела академског интегритета, то није урадила и поред више захтјева које је Етички одбор упутио истој. Зато, Етички одбор, чији чланови нису из предметне области, а на основу Извјештаја Комисије, доноси закључак да др Раденко Шћекић није испоштовао начела академског писања.

ПРАВНА ПОУКА: Против ове одлуке Етичког одбора може се поднијети приговор Сенату Универзитета Црне Горе, у року од 15 дана од дана достављања одлуке.

ПРЕДСЈЕДНИК ЕТИЧКОГ ОДБОРА
Проф. др Божидар Поповић

Број: 01/12-229/16
Подгорица, 23. септембар 2024. године

Достављено:

- др Раденку Шћекићу, научном савјетнику;
- НВО ЦГО;
- у списе предмета; и
- а/а.